

LA DOCENCIA SEMIPRESENCIAL EN LA UNIVERSIDAD:

ESTUDIO DE CASO DE UN PROTOTIPO TECNOLÓGICO PARA LA ADQUISICIÓN DE COMPETENCIAS

OLATZ LOPEZ-FERNANDEZ

**Departament de Metodologia de les Ciències del Comportament
Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona**

olatzlopez@ub.edu

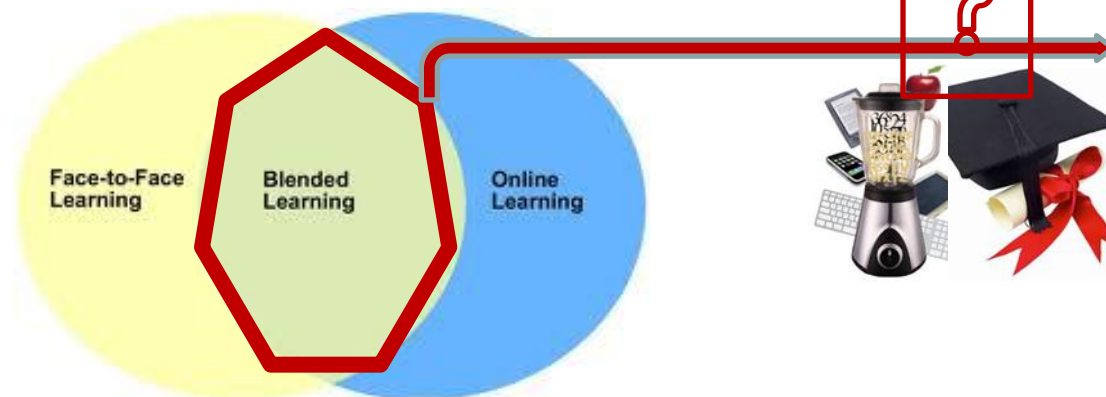

SETENA TROBADA DE PROFESSORAT DE CIÈNCIES DE LA SALUT
Barcelona, 1 de febrer de 2013

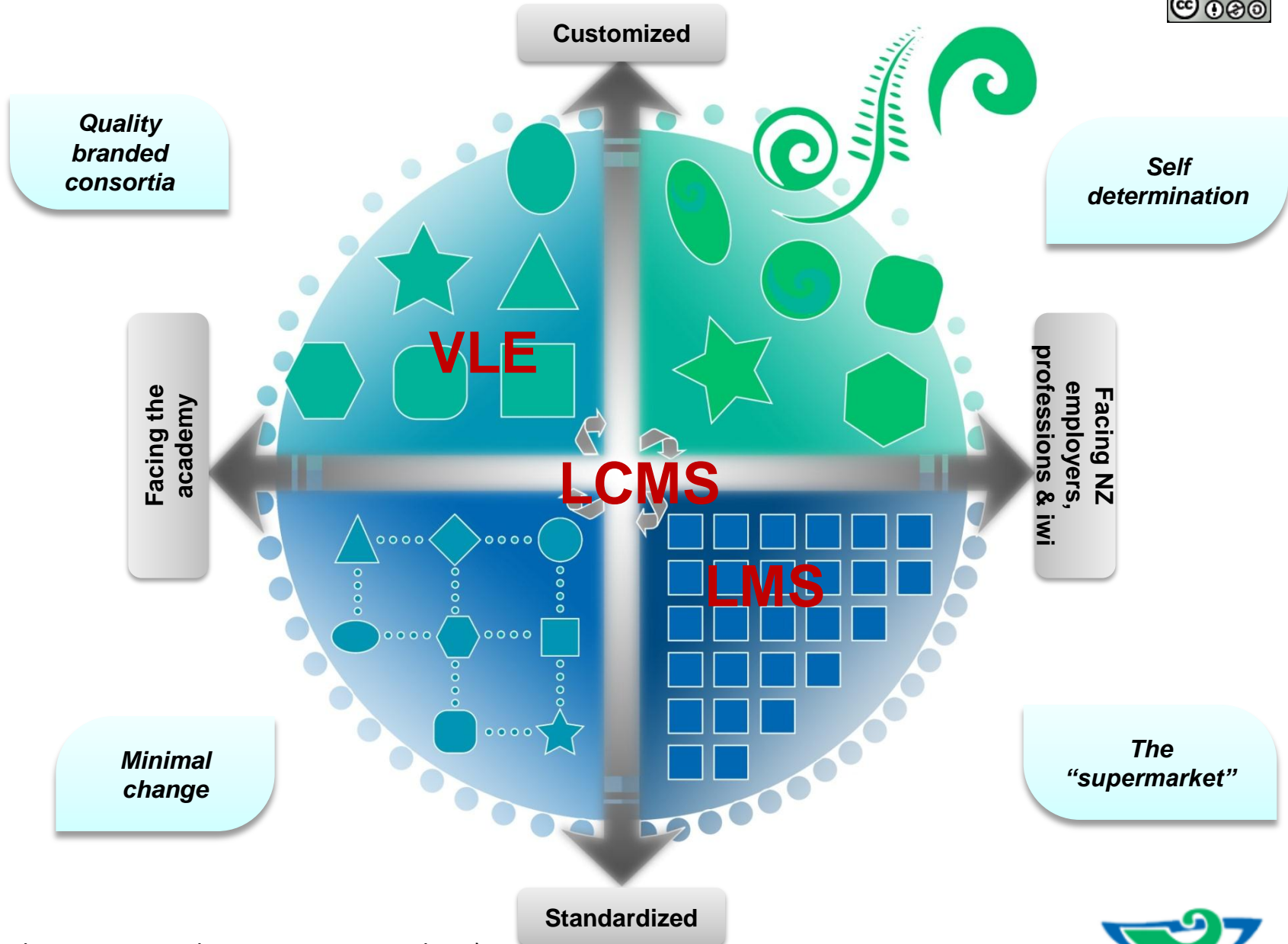
Introducción: *la semipresencialidad*

- Definición:** estrategia educativa que complementa cursos presenciales con actividades a través de las Tecnologías de la Información y la Comunicación (**TICs**).

<i>Virtual Learning Environment (VLE)</i>	→ Actividades	Cursos virtuales
<i>Learning Management System (LMS)</i>	→ Gestión	Administración en línea
<i>Learning Content Management System (LCMS)</i>	→ Recursos	Contenidos reutilizados

Una buena práctica para establecer el rango de escenarios posibles de la semipresencialidad en la educación superior: el caso de *DEANZ Scenario Set for 2016*

(ver Davis, Zaka, Higgins et al, 2012 SITE Proceedings)

Introducción: *la docencia semipresencial en la Universidad*

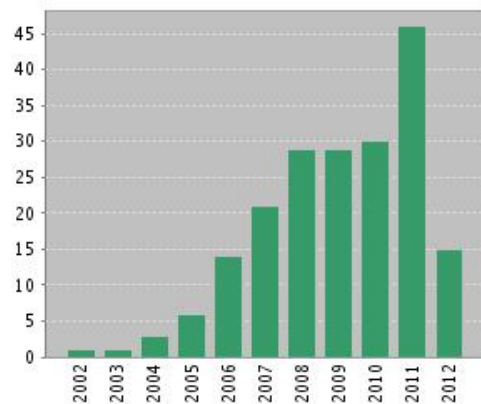
- “*blended learning*” & “*higher education*”
- Otros términos utilizados (Martin, 2003):
"hybrid," "technology-mediated instruction“,
"web-enhanced or mixed-mode instruction“...

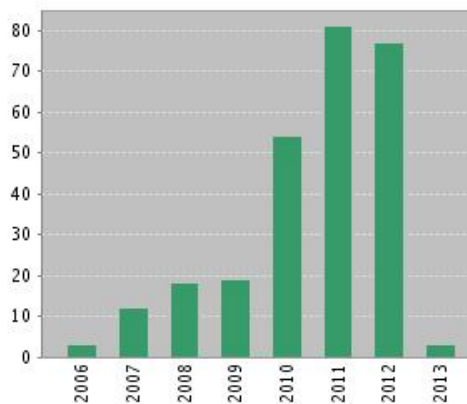
Citation Report Topic=("blended learning") AND Topic=("higher education")
Timespan=All Years.

This report reflects citations to source items indexed within All Databases.

Published Items in Each Year

Citations in Each Year

Results found: 195

Sum of the Times Cited
[?]: 267

Sum of Times Cited
without self-citations [?]: 249

Citing Articles[?]: 248

Citing Articles without
self-citations [?]: 237

Average Citations per
Item [?]: 1.37

h-index [?]: 9

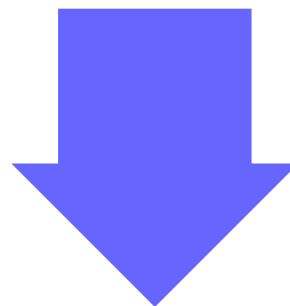
Introducción: *problema de investigación*

El término aparece en 1996
como modalidad educativa (Garrison
& Kanuka, 2004; Graham, 2006; Macdonald, 2008;
Lopez-Perez, Perez-Lopez & Rodriguez-Ariza, 2011)

que puede **mejorar el
rendimiento** del estudiante y
facilitar un aprendizaje más
profundo y/o reflexivo (Means,
Toyama, Murphy, Bakia & Jones, 2009)

Se le presupone un potencial
**apenas ha sido comprobado
empíricamente**, hay que
**establecer el alcance real
para el rango de
posibilidades de la
semipresencialidad** (Lopez-
Fernandez, Davis, Hunt, Morrow, Nordin &
Mackey, 2012)

**Falta producción científica de carácter empírico que limite
el alcance del impacto de determinados aprendizajes en
función del tipo de escenario de semipresencialidad**

Objetivos: *principal y específicos*

- Describir una experiencia de semipresencialidad realizada en la RVU con los EILC en que se aplicó un prototipo tecnológico (**ePEL+14**) dentro de un VLE para facilitar la **competencia específica** del aprendizaje de una **lengua** (el catalán), entre **otras competencias transversales** (autonomía, plurilingüismo e multiculturalismo)
  - Perspectiva docente
  - Perspectiva discente

Xarxa Vives
d'universitats

EILC
Enter the Erasmus region

ePEL
Portfolio Europeo
de las Lenguas

<http://www.oapee.es/e-pel/>

Método: *diseño y participantes*

Diseño híbrido (Creswell & Plano Clark, 2007) y propósito híbrido (Greene, Caracelli & Graham, 1989): Diseño CUAN + cual para complementar

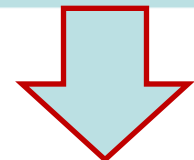
DiversifiedTopics.Com

PARTICIPANTES

- Universitat d'Alacant
- Universitat de Barcelona
- Universitat de les Illes Balears
- Universitat de Lleida
- Universitat Politècnica de València
- Universitat Pompeu Fabra
- Universitat Rovira i Virgili
- Universitat de València

11 docentes (género: 67,72% mujeres; edad: M=35, DT=9,097)

110 estudiantes (género: 67,7% mujeres; edad: M=22,77, DT=2,101)

Mètode: *instrumentos y procedimiento*

2 cuestionarios online (pre-post) para cada grupo, con tests, etc.

• 3 fases del estudio:

1. Jornada formación presencial
2. Campus Obert UB presencial
3. Evaluación de la semipresencial

Questionari inicial per l'estudiant EILC-ePEL / Initial questionnaire for the EILC-ePEL student

INSTRUCCIONS EN CATALÀ:
 Estem estudiant l'ePEL en els cursos EILC de la Xarxa Vives. Tenim dos questionaris online, el primer es per l'inici del curs EILC i el segon és pel final del mateix curs.
 Et/la teu/teua professor/a et/i facilitarà ambdós en cada moment a través del correu electronic i/o l'entorn virtual que feu servir al curs EILC (campus virtual, blog, etc.)
 Et demanem que els contestis amb sinceritat i et garantim l'anonimat si ho decideixes, pel que davant la pregunta del teu nom pots posar un pseudonim (nickname) que hauràs de mantenir al questionari final.
 Aquest primer questionari té 2 pàgines web, una amb preguntes i l'altra amb tests. Gracies per la teua col·laboració!

INSTRUCCIONS IN ENGLISH:
 We are studying the ePEL in the courses EILC of the Vives Network. We have two on-line questionnaires, the first is for the start of the EILC course, and the second for the end of the same course.
 Your professor will facilitate you both in each moment through the email and/or the virtual environments that you will use in the EILC course (virtual campus, blog, etc.)
 We ask you that you answer questionnaires with sincerity and we guarantee your anonymity if you prefer it, by which in front of the question of your name, you can put a pseudonym (nickname) that you will have to keep to the final questionnaire.
 This first questionnaire has 2 web pages, one with questions and the other with tests. Thank you by your contribution!

Copyright: Olaltz López Fernández, UB (olaltzlopez@ub.edu)
 *Obligatorio

1. Nom (o nickname) *

2. Gènere - Gender *

home - male
 dona - female

3. Edat (en anys) - Age (in years old) *

Questionari final pel professor/a EILC-ePEL / Final questionnaire for the EILC-ePEL teacher

INSTRUCCIONS EN CATALÀ:
 Estem estudiant l'ePEL en els cursos EILC de la Xarxa Vives. Tenim dos questionaris online, aquest és el segon es per final del curs EILC.
 Et demanem que els contestis amb sinceritat i et garantim l'anonimat si ho decideixes, pel que davant la pregunta del teu nom pots posar el mateix pseudonim (nickname) del questionari inicial.
 Aquest segon questionari té 2 pàgines web, una amb preguntes i l'altra amb tests. Gracies per la teua col·laboració!

Copyright: Olaltz López Fernández, UB (olaltzlopez@ub.edu)
 *Obligatorio

1. Nom (o nickname) *

2. Gènere *

home
 dona

3. Edat (en anys) *

4. Data (XXXXXX/XXXX) *

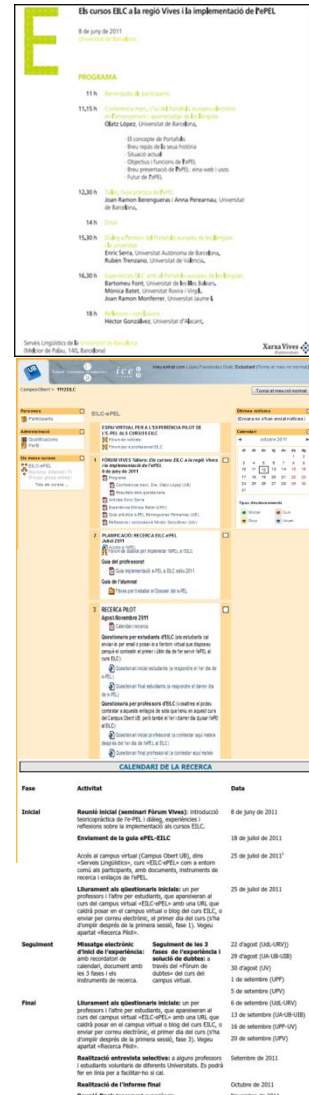
5. Universitat on realitzes el curs EILC *

Universitat Abat Oliba CEU

6. L'aprenentatge de llengües i el PEL - Languages learning and ELP *

Totament desacord	Desacord	Ni d'acord ni desacord	Acord	Totament acord
-------------------	----------	------------------------	-------	----------------

Autonomía: Macaskill, y Taylor, 2010
Plurilingüismo: Cassany, Esteve, Martín Peris y Pérez-Vidal, 2004
Multiculturalismo: Guyton, y Wesche, 2005

PROGRAMA

- 11.5. **Introducció al curs**
 El concepte de Plurilingüisme
 El rol de la llengua materna
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 12.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 13.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 14.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 15.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 16.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 17.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica
- 18.5. **El concepte de Plurilingüisme**
 Els llengües de l'Europa
 Els llengües de l'Àfrica
 Els llengües de l'Àsia
 Els llengües de l'Oceania
 Els llengües de l'Amèrica

CALENDARI DE LA RECERCA

Fase	Activitat	Data
Inici	Reunió inicial (seminari Plurilingüisme): introducció, metodologia de la recerca, experiències i reflexions sobre la implementació de cursos EILC.	8 de juny de 2011
	Entrenament de la guia ePEL-EILC	18 de juliol de 2011
	Acció al campus virtual (Campus Obert UB), dins d'entorns lingüístics, amb ePEL-EILC amb un objectiu com a participant, amb documents, instruments de recerca i entorns de treball.	25 de juliol de 2011*
	Lliurament als questionaris inicials: un per professors i l'altre per estudiants, que acompanyarà el curs del campus virtual ePEL-EILC amb una URL que caldrà posar en el campus virtual i el de cada EILC, omplint per correu electrònic, el primer dia del curs l'ha d'omplir després de la primera sessió. Dia 31, l'últim quartet - Recerca Pílex.	25 de juliol de 2011
Seguiment	Missatge mensual: Seguiment de les 5 fases de l'aprenentatge i fases de l'aprenentatge i comunicació, document amb l'entorn de treball de l'entorn de treball.	22 d'agost (18h-19h) 29 d'agost (18h-19h) 30 d'agost (19h) 1 de setembre (19h) 3 de setembre (19h)
Final	Lliurament als questionaris finals: un per professors i l'altre per estudiants, que acompanyarà el curs del campus virtual ePEL-EILC amb una URL que caldrà posar en el campus virtual i el de cada EILC, omplint per correu electrònic, el primer dia del curs l'ha d'omplir després de la primera sessió. Dia 31, l'últim quartet - Recerca Pílex.	6 de setembre (18h-19h) 13 de setembre (18h-19h) 20 de setembre (18h-19h) 27 de setembre (18h-19h)
	Realització d'entrevistes selectives a alguns professors i estudiants seleccionats de diferents universitats. Es podrà fer en línia per a l'entrevista a la.	Setembre de 2011
	Realització de l'Informe Final	Octubre de 2011
	Reunió final: tancament experiència.	Novembre de 2011

Resultados: *docentes*

- Utilizan el ePEL+14 en clase al menos dos veces (inicio: en aula de informática; final: aula habitual) y en nuevas actividades en línea de aprendizaje/evaluación.
- Opinan que favorece: responsabilidad, reflexión en el aprendizaje, información del progreso y capacidad de auto-evaluación.
- No parecen percibir mejora en la autonomía, aunque sí en alguna de las competencias transversales.
- Respecto a la semipresencialidad opinan que es:
  - Positivo: Sencillo introducir el prototipo en EILC y VLE, destacan parte pedagógica (*biografía*) y evaluativa (*pasaporte*)
  - Negativo: La brevedad del EILC, la novedad de la herramienta dificulta la funcionalidad y actividades en línea.

Resultados: *estudiantes*

- **Utilizan el ePEL+14 en clase y en actividades en línea con facilidad, pero con un uso superficial.**
- **Opinan favorece: información, reflexión y seguimiento del aprendizaje de la lengua (auto-evaluación), aunque resulta arduo y no perciben su reconocimiento europeo.**
- **No obstante, parece no mejorar el aprendizaje, tampoco parece haber una mejora significativa del resto de competencias (excepto en la autonomía)**
- **Respecto a la semipresencialidad:**
  - **Positivo: la posibilidad de autoevaluarse por competencias lingüísticas y la utilidad del instrumento en lo profesional.**
  - **Negativo: dificultades para la funcionalidad y finalidad del prototipo, por lo que valoran la formación inicial en el mismo.**

Conclusiones

- **VENTAJAS:**
  - Estudio piloto empírico del ePEL+14 en los EILC de la RVU
  - Escenario del VLEs donde el docente diseña metodológicamente el uso del prototipo en el curso y lo customiza según sus objetivos
  - Parece facilitar información, reflexión y autoevaluación de la lengua (competencia específica), pero no demuestra una mejora significativa en su aprendizaje ni en otras competencias transversales
- **DESVENTAJAS:**
  - Los docentes: la limitación de la brevedad EILC y novedad ePEL+14
  - Los estudiantes: la complejidad del portfolio y la interfaz anticuada
- **LINEAS DE FUTURO:**
  - Al menos en cursos de un semestre (incluso anuales)
  - ePEL+14 para el aprendizaje de otras lenguas (inglés, francés, etc.)
  - Medición más precisa de competencias (específicas y transversales)
  - Aplicar en cursos no presenciales, semipresenciales y presenciales
  - Aplicar en distintas asignaturas, enseñanzas y cursos universitarios

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Agradecimientos:

Grupo de trabajo Portfolio de la Xarxa Vives d'Universitats

Olatz López-Fernández, UB (I.P.)
Gemma Fonrodona Baldajos, UB
Mònica Batet Boada, URV
Joan Ramon Berenguera Bassa, UB
Anna Perearnau Vidal, UB
Conxa Planas Planas, UB
Enric Serra Casals, UAB
Rubèn Trezano UV

Colaborador: Meritxell
Aguasanosa, UB

Gracias por su atención.

olatzlopez@ub.edu